

5. Periode na 2007

SP1: Ja. We zitten nu in 2007 of de periode daarna eigenlijk al. Hoe is het inmiddels met die doelstelling van de vereniging De Hollandsche Molen? Is die aangepast, bijgesteld?

SP2: Ja, toen ik bij De Hollandsche Molen toen werd mij geleerd dat er drie poten waren aan het molenbehoud. Een molen moest in goede staat zijn, er moest een deskundige molenaar zijn en het moest een goede omgeving zijn. En ik denk dat inmiddels en daar hebben wij ook heel bewust, en ondergetekende ook, aan gewerkt en een veel bredere aanpak hebben waarbij deze elementen nog steeds belangrijk zijn maar daarnaast ook andere zaken van belang zijn. Dus de bestemming van de molen bijvoorbeeld maar met name ook het draagvlak en wat dat met zich meebrengt. En we zitten zelfs nu in een fase waarin het immateriële ook steeds meer aandacht gaat krijgen. Dus bijvoorbeeld de verhalen van molenaars of van eigenaren of van anderen. Het ambacht van molenaars is niet voor niets op de UNESCO-lijst gekomen. Daar moeten we wel wat mee doen. Dus onze doelstelling is eigenlijk steeds veel breder geworden. Dat we dus niet alleen kijken naar het object zelf maar vooral ook kijken naar de maatschappelijke impact en de betekenis daarvan.

SP1: Ja. Het Gilde van Vrijwillige Molenaars, diverse molenstichtingen, verenigingen, particuliere eigenaren, wat is hun betekenis geweest gedurende jouw directeurschap?

SP2: Nou ja, dat is heel groot geweest. Met het gilde te beginnen, dat is natuurlijk gegroeid en toen ik bij de vereniging kwam toen waren er, denk ik, zo'n 300 molens waar een molenaar op was. Maar ook heel veel molens waar het niet het geval was. Vaak ook omdat ze niet konden draaien hoor, zeg ik erbij. Ja, en nu is bijna elke molen in Nederland heeft wel één of meerdere molenaars. En dat is de verdienste van het gilde gewoon geweest. Natuurlijk hebben wij dat ondersteund wel op een aantal punten maar het zou heel verkeerd zijn en ongelofelijk pedant zijn als ik zou zeggen dat De Hollandsche Molen... Dat is ook gewoon niet waar. Maar dat was al aan de gang toen ik bij de vereniging kwam, een enorme verschuiving van molens in eigendom van gemeenten en particulieren naar stichtingen en verenigingen maar vooral stichtingen en particuliere initiatieven werd dat genoemd. En dat was één van de stokpaardjes bijvoorbeeld van de voorzitter Rob van der Waal, die was toen in dienst. Die had het altijd over particuliere initiatieven. En daar heeft de vereniging heel veel aan gedaan, daar hebben we aan bijgedragen dat molens waar de oorspronkelijke eigenaar niet meer mee uit de voeten kon om daar een draagvlak voor te creëren. En juist die stichtingen zijn bij uitstek geschikt om dat draagvlak ook te effectueren en ervoor te zorgen dat eigenlijk rondom elke molen een soort kring van beschermers komt te staan. Dat hebben wij mede ondersteund. Maar het is ook door anderen gebeurd. En vooral lof voor al die vrijwilligers die dat vorm gegeven hebben. Als je natuurlijk kijkt naar het totaal dan zie je dat er meer dan 5.000 molenvrijwilligers in Nederland rondlopen. Dat zijn niet alleen molenaars. Dat denken we elke keer maar dat zijn ook gidsen en dat zijn mensen in winkels maar dat zijn ook bestuursleden van molenorganisaties. En er zitten molenorganisaties bij die heel groot zijn hoor en toch door vrijwilligers worden gerund. En ja, daar heb ik altijd wel heel veel bewondering voor.

SP1: Ja. De rol van De Hollandsche Molen, zeg maar, in het tweede deel van jouw directeurschap vanaf 2007. Hoe zou je die omschrijven? En ook nog rekening houdend met de relatie met de Rijksdienst.

SP2: Wat in die periode wel gebeurde was dat de verhouding met de Rijksdienst veel beter werd. Om verschillende redenen. Misschien toch wel de belangrijkste de wisseling van generaties. Het aantal mensen bij de Rijksdienst, het aantal molenspecialisten is ook teruggelopen. Er zijn er nog twee nu. Vroeger waren er op een gegeven moment volgens

mij vijf. Dus de impact van hun is heel anders geworden. Ik denk dat ook wel vanaf 2007, misschien nog een paar jaar ervoor, die rol steeds meer begon te veranderen. In plaats van dat we eigenlijk een soort van middenpositie hadden werden we eigenlijk een voorloper. En dat kwam ook omdat juist door de groei van dat particuliere initiatief en de ervaring die er was dat je veel meer kon overlaten aan. En nu is het ook zoals er een niet al te moeilijker restauratie is dan kunnen mensen ter plekke het vaak wel zelf. Ze moeten een klein beetje hulp hebben maar dat is niet meer zo dat wij elke handeling hoeven uit te leggen of de deskundige van de Rijksdienst. Dus dat is wel enorm veranderd. En ik ben op een gegeven moment wel gaan inzien, ook door het jaar van de molens maar ook door dingen die erna zijn gebeurd dat wij vooral... Onze primaire taak toch is die belangenbehartiging en dat te trekken. Even los van het draagvlak hoor. Daar zal ik zoiets over zeggen. Maar dat wij vooral de kar moeten trekken beleidsmatig en daarom zijn we ook heel actief in die hele beleidsmatige hoek want daar deed voor mijn komst... Er werd eigenlijk niks aan gedaan want dat werd al geregeld door de overheid. Nou, nu moesten we dat zelf gaan regelen. En daarbinnen een aantal thema's benoemd hebben die eigenlijk vooruitlopen op. Want er zit toch wel een zeker conservatisme in de sector. En wij benoemen dus wel onderwerpen waarvan we zien dat die de komende periode veel aandacht moeten gaan krijgen. En daarin is een ander jaartal erg van belang. 2015, toen hebben we het project Molentoeekomst gepresenteerd. Dat was eigenlijk... Een paar jaar ervoor, we hadden in het eerste deel van dit decennium was er heel veel extra geld gekomen om alles te restaureren want er was echt toch wel een grote achterstand. En dat was min of meer klaar. En toen zei op een gegeven moment iemand van: "Nou ja, eigenlijk zijn we al klaar. We moeten de zaken een beetje onderhouden maar dat is het.". En dat zinde mij niet. Dat past helemaal niet bij mijn karakter. Want je had toen net cultureel ondernemerschap geleerd. En toen hebben we dus een project opgezet, Molentoeekomst heette dat, om tien jaar vooruit te kijken. Van: wat zullen we de komende tien jaar nu verwachten. Ja, en daar zijn een aantal belangrijke thema's uit gekomen. Vrijwilligerswerk, monumentale waarde. Maar ook veel meer aandacht voor groot onderhoud wat met het Molenfonds gerealiseerd is. En daarin zag je dus wel dat wij die positie van voorloper steeds meer zijn gaan waarmaken. En dat vind ik zelf natuurlijk ontzettend leuk want het is heel innovatief, het is heel erg zoeken naar de juiste weg, het is heel erg in netwerkomgeving dat doen. Om een ander voorbeeld te noemen, recent hebben we hier gesproken over het thema molens en slavernij. Zit daar eigenlijk niet ook een bepaalde link? Die zit er want slaven werden op schepen van Holland en van andere gewesten werden vervoerd naar Amerika en de Caraïben en dergelijke. En die schepen die waren gebouwd met hout wat gezaagd was door molens. Dus links of rechts komt dat onderwerp een keer terug. Dus dat is een voorbeeld van dat we eigenlijk proberen een antenne te hebben voor nieuwe ontwikkelingen. Ook de relatie tussen professionals en vrijwilligers is echt een thema aan het worden. Het grootste thema voor de coronaperiode is het vrijwilligerschap. We zien natuurlijk een enorme vergrijzing onder met name molenaars maar ook onder bestuursleden. Om daar het nodige aan te doen. En door die helicopterview die we hebben kunnen we dat soort problemen veel eerder signaleren en benoemen dan een ander dat doet.

SPI: Ja. De belangen behartigen van de molen, dat is de vereniging geworden.

SP2: Ja, naast dan het zorgen voor draagvlak. En dat schuift in elkaar op een gegeven moment wel. Maar dat was toen ik begon wel heel anders. Er stond bijvoorbeeld 10.000 gulden op de begroting voor PR. Nou, nou, nou. Dat was me wat hoor. Was dat eigenlijk wel nodig? En er werd geheel met bijna afgunst gekeken van wat doe je dan met dat blad. En dat nieuwe blad wat er toen kwam dat mocht niet meer kosten dan... Wat helemaal niet kon want een publiksblad moest je in kleur maken en zo. Dus er was toen al van, ja, dat draagvlak... Op een moment heeft een eigenaar gezegd, het was een behoorlijk bekakte vent, van: "Het is wel aardig dat we die molens openstellen maar ik wil dat schorriemorrie

niet op mijn land hebben.”. Dat was wel een beetje de mentaliteit ook wel van beroepsmolenaars ten opzichte van die we veel meer bij De Hollandsche Molen hadden. En vrijwillige molenaars werden ook hobbymolenaars genoemd. Toch wel allerlei emotionele reacties tot gevolg gehad, ja.

SP1: Ja. We komen straks nog uitgebreid te spreken hoor over de rol van het publiek en waarom dat het zo belangrijk is dat draagvlak. Nog een naar dat Molenfonds, opgericht in 2017. Dat is heel belangrijk.

SP2: Dat is belangrijk omdat eigenlijk steeds meer financiële middelen enerzijds bij ons terecht kwamen. Eigenlijk is het begonnen gewoon met al voor 2000 dat wij geld van de loterij kregen en we wilden dat eigenlijk... Op een gegeven moment hadden we het gevoel van... En dat verdeelden wij dus over restauraties, om restauraties financieel mede mogelijk te maken. En we wilden eigenlijk daar een structurele vorm aan gaan geven. En toen hebben we Molenfonds opgericht om te beginnen dat geld van de loterij op een goede manier daarin onder te brengen maar ook andere dingen. Toen een crowdfundingplatform gemaakt omdat het steeds belangrijker werd niet zozeer omdat je dan zo veel geld binnenhaalt want dat valt wel tegen maar juist omdat je daarmee draagvlak kan creëren, omdat je veel meer mensen aan je verbindt. We waren al met de Molenprijs aan de gang een aantal jaren en we zochten eigenlijk een structuur om dat in onder te brengen. Toen kwam dat project Molentoeekomst waar ook inhoudelijk werd aangegeven welke kant moeten we nu op. En natuurlijk er moet nog geld voor restauraties zijn maar er moet daarnaast nog geld, met name voor groot onderhoud, komen. Met molens heb je eigenlijk af en toe, net zoals met een auto, een grote beurt nodig. Dan ga je niet het geheel vervangen maar een deel. En daar was eigenlijk een gat in het systeem. Daar zat eigenlijk geen... Nou, dat hebben we als doelstelling geformuleerd en ook besproken met het Ministerie van OCW en die hebben daar ook een behoorlijk bedrag voor beschikbaar gesteld waarmee wij in het Molenfonds dus die projecten groot onderhoud kunnen mogelijk maken. Dus ja, er is duidelijk een ontwikkeling. Ik denk ook niet dat die nog teruggaat. Ook andere vormen van geld zijn daar terechtgekomen. Er is een legaat gekomen waarmee we educatie projecten mogelijk kunnen maken. Dus bezoeken van basisscholen, klassen aan molens maken we daar. Busvervoer betalen we en de consumpties. Dus op die manier proberen we wel met het Molenfonds... En dat is misschien ook wel een rode draad in mijn carrière geweest. Je wil eigenlijk het met elkaar doen. Je wil niet een: jij doet dat en jij doet dat. Die hokjesgeest wil je proberen te doorbreken. En dat is met het Molenfonds, denk ik, gelukt in twee opzichten. A: dat we als sector zelf wat doen. En dat had een externe deskundige al jaren geleden een keer geroepen van: “Die molensector is zo goed georganiseerd. Laat die jongens dat gewoon zelf doen. Als overheid, trek je een beetje terug of ga een beetje aan de kant staan.”. Dat had ik eigenlijk altijd heel erg in mijn achterhoofd gehouden dus dat hebben we ook gewoon kunnen doen omdat die verhouding vervolgens met name de Rijksdienst in die afgelopen jaren veel beter is geworden werken we daarin gewoon heel collegiaal met elkaar samen. Wel ieder vanuit zijn eigen rol hoor maar we overleggen heel veel over dingen en het is niet meer van wie betaalt, bepaalt. We proberen dat met elkaar te doen en daarom is de kwaliteit, vind ik, van het werk ontzettend toegenomen en kunnen we ons inmiddels wel meten met andere monumenten en andere monumentenorganisaties want daar zat echt wel een groot verschil tussen heel lang.